

Ծառայութիւններու հասանելիութեան եւ հաւասարութեան ծրագիրի անկախ արժեւորում

Քալիֆորնիոյ Չարգացման ծառայութիւններու բաժանմունք

Չեկոյցի ամփոփում

Ներկայացուած է ճորճաւորն համալսարանի մշակութային իրաւասութեան ազգային կեդրոնին կողմէ

Սկզբնապէս ներկայացուած է 31 Օգոստոս 2023-ին
Թարմացուած է 17 Դեկտեմբեր 2023-ին

Ներածութիւն

2016-ին Քալիֆորնիան ստեղծեց Ծառայութիւններու հասանելիութեան եւ հաւասարութեան (SAE) նպաստի ծրագիրը: Այս ծրագիրը ամէն տարի 11 միլիոն տոլար կը ծախսէ՝ վստահ ըլլալով, որ տարբեր ծագումներ ունեցող մտային եւ զարգացման հաշմանդամութիւն (IDD) ունեցող մարդիկ ծառայութիւններու նոյն հասանելիութիւնը ունենան, ինչպէս բոլորը: Ասիկա կը ներառէ Քալիֆորնիոյ տարբեր ցեղային, ազգային, մշակութային եւ լեզուական համայնքներէ ելող մարդիկ:

Երկու կազմակերպութիւններ գործի ընդունուած էին՝ պարզելու, թէ SAE նպաստի ծրագիրը որքանով լաւ կ'աշխատէր: Ասիկա կը կոչուի արժեւորում: Այս արժեւորումը կատարող կազմակերպութիւններն են ճորճաւորն համալսարանի մշակութային իրաւասութեան ազգային կեդրոնը եւ «Միշըն Անալիթիքս» խումբը: Անոնք կը կոչուին արժեւորողներ: Արժեւորողները ուսումնասիրած են Քալիֆորնիոյ շրջանային կեդրոնները եւ համայնքային կազմակերպութիւնները, որոնք ֆինանսաւորուած են SAE նպաստի ծրագիրէն՝ 2018-էն մինչեւ 2020 թուականը: Այս ժամանակաշրջանին մէկ մասը կը ներառէր ԲՈՎԻՏ-19-ի համաճարակը: Հաշմանդամութիւն ունեցող անձերու ծառայութիւններ մատուցելու դժուար ժամանակաշրջան էր:

Անոնք արժեւորումը պարզած է, որ Քալիֆորնիան երկրին մէջ առաջնորդի դեր ունի՝ օրէնքներ ընդունելու եւ դրամ ծախսելու, վստահ ըլլալով համար, որ IDD ունեցող մարդիկ եւ տարբեր ծագումներ ունեցող իրենց ընտանիքները ստանան իրենց անհրաժեշտ աջակցութիւնները եւ ծառայութիւնները: Արժեւորողները խորհուրդ տուին, որ SAE նպաստի ծրագիրը պէտք է շարունակուի: Անոնք նաեւ խորհուրդ տուին փոփոխութիւններ կատարելու ծրագիրին մէջ՝ վստահ ըլլալով, որ անի լաւ աշխատի:

SAE-ի նպաստի ծրագիրէն անելին պէտք է՝ նուազեցնելու անարդար վերաբերմունքը IDD ունեցող մարդոց եւ անոնց ընտանիքներուն համար, որոնք մշակութային եւ լեզուական տարբեր ծագումներ ունին: Երբեմն մարդիկ, որոնք ծառայութիւններու կարիքը ունին, անարդար վերաբերմունք կը ստանան իրենց ցեղին, ազգային պատկանելիութեան կամ խօսած լեզուին պատճառով: Երբ ասիկա կը պատահի, անհաւասարութիւն կը ստեղծուի մարդոց կարիքներուն եւ ստացածին միջեւ: Արժեւորողները պարզած են, որ SAE նպաստի ծրագիրէն բացի, Քալիֆորնիոյ Չարգացման ծառայութիւններու բաժանմունքին (DDS) մէջ կան նաեւ այլ ջանքեր՝ ծառայութիւնները բոլորին համար արդար եւ հաւասար դարձնելու: Այսուհանդերձ, կարեւոր է անելի գիտնալ, թէ ի՞նչն է, որ ցեղային, ազգային եւ լեզուական անհաւասարութիւններ կը յառաջացնէ Քալիֆորնիոյ մէջ՝ IDD ունեցող անձերուն եւ անոնց ընտանիքներուն հանդէպ:

Ինչո՞ւ ասիկա կատարեցինք

SAE նպաստի ծրագրի արժեւորումը սկսաւ ծրագրի մեկնարկէն հինգ տարի յետոյ: Հանրային տեղեկատուութեան հիման վրայ, օրինակ՝ շահերու պաշտպանութեան եւ ընկերային արդարութեան խումբերու զեկոյցներէն, արժեւորողները իմացան, որ տարբեր ցեղային, ազգային եւ լեզուական խումբերէ եղող IDD ունեցող մարդոց հանդէպ շարունակական կերպով անհաւասարութիւններ կան: Արժեւորողները նաեւ յայտնեցին, որ Քալիֆորնիոյ Չարգացման ծառայութիւններու բաժանմունքի ղեկավարները յանձնարարուած են վերջ տալու այս անհաւասարութիւնները SAE նպաստի ծրագիրներուն եւ այլ ծրագիրներու մէջ:

Անարդար վերաբերմունքը, ցեղի, մարդոց ուրկէ եկած ըլլալուն եւ իրենց խօսած լեզուին հիման վրայ, նորութիւն չէ: Ասիկա Քալիֆորնիոյ եւ IDD համակարգէն անդին է: Սակայն, IDD համակարգը ամբողջ երկրի մակարդակին վրայ շատ ետեւ է այլ խումբերէ, նկարագրելու, թէ ի՞նչ է *հաւասարութիւնը* IDD ունեցող մարդոց համար: (Հաւասարութիւն կը նշանակէ արդար վերաբերմունք ունենալ: Ասիկա տարբեր է հաւասար ըլլալէ, որ կը նշանակէ նոյն ձեւով վերաբերմունք ունենալ): IDD համակարգը չէ բացատրած, թէ ինչպէ՞ս անարդարութիւնը կամ անհաւասարութիւնը մաս կազմած են IDD ունեցող մարդոց ստացած ծառայութիւններուն: Անոնք չեն նկարագրած, թէ ինչպէ՞ս կարելի է չափել այս անհաւասարութիւնը: Եւ IDD համակարգը չէ բացատրած, թէ ինչպէ՞ս կարելի է նպաստել IDD-ով մարդոց հաւասարութեանը՝ համագործակցելով այլ խումբերու հետ, որոնց նկատմամբ անարդար ձեւով կը վարուին:

Արժեւորողները օգտագործած են Հաշմանդամներու Անհաւասարութեան Շրջանակը՝ տեսնելու այն ծառայութիւնները, որոնք ստացած են IDD ունեցող մարդիկ եւ անոնց ընտանիքները: Այս շրջանակը ստեղծուած է Tawara Goode-ի կողմէն: Ասիկա կը ստուգէ ծառայութիւններու եւ աջակցութիւններու հասանելիութիւնը, մատչելիութիւնը, ընդունելիութիւնը, որակը եւ գործածութիւնը: Այս շրջանակը նաեւ ցոյց կու տայ, թէ ինչպէ՞ս այս շրջանակի բոլոր մասերը կապուած են իրարու հետ, եւ այս մէկը ի՞նչ նշանակութիւն ունի IDD ունեցող մարդոց, անոնց ընտանիքներուն եւ անոնց ապրած համայնքներուն համար:

Ի՞նչ ըրինք

SAE նպաստի ծրագրի արժեւորումը ուներ երեք մեծ նպատակներ.

1. Ուսումնասիրել SAE նպաստի ծրագրին ազդեցութիւնը տարբեր ցեղային, ազգային եւ լեզուական խումբերէ եղող IDD ունեցող մարդոց վրայ, եւ պարզել, թէ ի՞նչ փոփոխութիւններ կրնան բարելաւել ծրագիրը:
2. Մշակել միջոց մը՝ SAE-ի ապագայի նպաստի ծրագիրներու արդիւնքները եւ ազդեցութիւնը չափելու համար:
3. Մշակել միջոց մը՝ առաջնահերթութիւն տալու անհաւասարութիւնները նուազեցնող ազդեցիկ ձեւերուն:

Արժեւորողները տեղեկութիւններ հաւաքեցին բազմաթիւ տարբեր աղբիւրներէ: Ասիկա կը ներառէր անհատներէ, կազմակերպութիւններէ եւ զեկոյցներէ հաւաքուած տեղեկութիւններ, որոնք յանձնուած էին Քալիֆորնիոյ Չարգացման ծառայութիւններու բաժանմունքին: Արժեւորողները հարցազրոյցներ վարեցին SAE նպաստի ծրագիրներ ղեկավարող անհատներու հետ, ներառեալ շրջանային կեդրոնները եւ համայնքային կազմակերպութիւնները, եւ մտիկ ըրին ընտանիքներու փորձառութիւններուն մասին: Քալիֆորնիոյ Չարգացման ծառայութիւններու բաժանմունքին պաշտօնէաներն ալ հարցազրոյցի մասնակցեցան:

Ինչպե՞ս կատարեցինք զայն

Արժեւորողները գործածեցին զանազան միջոցներ կամ ձեւեր իրենց արժեւորումին մէջ: Ասիկա կը նշանակէ, որ անոնք գործածեցին քանակական եւ որակական տուեալներ: Զանակականը կը վերաբերի այն տեղեկութիւններուն, զորս կարելի է հաշուել կամ համեմատել թուային սանդղակով: Որակական տուեալները կը նկարագրեն յատկանիշներուն որակները եւ այնքան ալ դիւրին չէ զանոնք հաշուել կամ չափել:

Ի՞նչ սորվեցանք

IDD ունեցող մարդոց վրայ SAE նպաստի ծրագրի ազդեցութեան մասին բացայայտութիւնները կը ներառեն.

- 2017-2018 եւ 2021-2022 թուականներուն, տարբեր ծագումներ ունեցող IDD ունեցող մարդոց ծառայութիւններուն վրայ ծախսերը աւելի աճած են, քան ոչ սպանական, ճերմակամորթ անհատներու վրայ, սակայն որոշ պարագաներու մէջ անհաւասարութիւնները մնացին:
- Շրջանային կեդրոնները եւ համայնքային կազմակերպութիւնները բաւարար աղբիւրներ չունին՝ անհաւասարութիւններու մասին տեղեկութիւններ կամ տուեալներ հաւաքելու եւ հասկնալու:
- Նպաստի ծրագիրը կը գործէ առանց հաւասարութեան պաշտօնական սահմանումի մը, եւ հաւասարութեան հասկացութիւնը առաջ մղելու գրաւոր ծրագիր չունի:
- Ֆինանսաւորուած դասակարգերը, ինչպէս ծնողներու վերապատրաստութիւնը եւ շահերու պաշտպանութիւնը, ուղղակի ազդեցութիւն չեն ունենար անհաւասարութիւնները նուազեցնելու:
- Բազմաթիւ պատճառներ կան, թէ ինչո՞ւ անհաւասարութիւններ գոյութիւն ունին Զայիֆորնիոյ IDD-ի համակարգին մէջ: Պատճառներէն են.
 - » Ծառայութիւնները պատմականօրէն ծրագրուած էին՝ ծառայելու ճերմակամորթ, ոչ սպանական բնակչութիւններու:
 - » Տրամադրուած ծառայութիւններու եւ աջակցութիւններու տեսակները չեն բաւարարեր ցեղային, ազգային, մշակութային եւ լեզուական տարբեր խումբերու պատկանող IDD ունեցող մարդոց եւ անոնց ընտանիքներուն հետաքրքրութիւններն ու կարիքները:
 - » Ընտանիքներ տեղեկ չեն տրամադրուած ծառայութիւններու մասին, եւ ընտանիքներու կեանքերուն մէջ կան շատ մը միջակցային պահանջներ, որոնք կը դժուարացնեն ծառայութիւններու հասնիլն ու ստանալը:
- Շրջանային կեդրոնի շատ մը ղեկավարներ ըսին, որ ցեղապաշտութեան եւ անարդար վերաբերմունքի երկարատեւ պատմութեան պատճառով դժուար էր շահիլ ցեղային եւ ազգային տարբեր ծագումներ ունեցող բնակչութիւններու վստահութիւնը:
- SAE նպաստի ծրագիրները կը տեսնեն մօտաւորապէս մէկ տարի միայն: Ասիկա բաւարար չափով երկար չէ՝ գիտնալու, թէ որքան օգուտ կրնայ ունենալ ցեղային, ազգային եւ լեզուական տարբեր ծագումով համայնքներու:
- ԸՌՎԻՏ-19-ի համաճարակը շատ դժուարացուց IDD ունեցող մարդոց եւ անոնց ընտանիքներուն համար ծառայութիւններու հասանելիութիւնը, որովհետեւ անոնք չունէին համակարգիչներ եւ/կամ դժուարութիւններ ունէին առցանց հարթակներ գործածելու:
- Շրջանային կեդրոնի գրեթէ բոլոր ղեկավարները ըսին, որ իրենք եւ իրենց աշխատակիցները աւելի բան սորվեցան անհաւասարութիւններու պատճառներուն մասին, եւ թէ ի՞նչ կրնան ընել՝ աւելի լաւ ծառայելու IDD ունեցող մարդոց, որոնք ցեղային, ազգային, մշակութային եւ լեզուական տարբեր ծագումներ ունին:
- Ընտանիքներ ըսին, որ անոնք հիասթափած են ծառայութիւններ ստանալու համար երկար ժամանակներ սպասելէ:
- Ընտանիքներ նաեւ ըսին, որ յաճախ անոնք ծառայութիւններ բնաւ չեն ստանար, որովհետեւ դիմելու գործընթացը չափազանց բարդ է եւ/կամ անոնք հասանելի չեն իրենց լեզուներով:

Առաջարկություններ

Հետեւեալ առաջարկությունները խմբաւորուած են չորս դասակարգերու. նպաստի կեդրոնացում, նախագիծի կառուցուածք, նախագիծի տեսակներ եւ նպաստի չափեր:

1. Նպաստի կեդրոնացում

- Նուազեցնել նպաստի առաջնահերթութիւններուն թիւը՝ բացայայտելով ազդեցութեան ոլորտներ, որոնք ունին անհաւասարութիւնները նուազեցնելու լաւագոյն առիթը:

2. Նախագիծի կառուցուածք

- Սահմանել, թէ ի՞նչ է հաւասարութիւնը DDS-ի եւ SAE նպաստի ծրագիրի շրջանակներուն մէջ: Վստահ եղէք, որ սահմանումը դիրքմբռնելի է մարդոց կողմէ, որոնք կը ստանան եւ կարիք ունին աջակցութիւններու եւ ծառայութիւններու, ինչպէս նաեւ նման աջակցութիւններ եւ ծառայութիւններ մատուցող կազմակերպութիւններուն կողմէ:
- Պահանջել, որ շրջանային կեդրոնները համագործակցին համայնքային կազմակերպութեան մը հետ՝ SAE նպաստի դիմելու եւ ստանալու համար:
- Սահմանել կեդրոնացումի ոլորտը եւ անհաւասարութիւններուն տեսակը, որ պիտի նուազի: Նկատի առէք գործածել Goode-ի հաշմանդամութեան անհաւասարութիւններու շրջանակը՝ բացայայտելու հասանելիութեան, մատչելիութեան, ընդունելիութեան, որակի եւ գործածութեան մէջ անհաւասարութիւններ:
- Պահանջել, որ մշակութային եւ լեզուական առումով պատշաճ գործունեութիւններ մաս կազմեն իւրաքանչիւր SAE նպաստի ծրագիրի: Նպաստի դիմողներէն պէտք է պահանջուի սահմանել մշակութային իրաւասութիւնը եւ լեզուական իրաւասութիւնը, եւ ինչպէ՛ս այսպիսի գործունեութիւններ պիտի կիրարկուին իրենց նախագիծներուն մէջ:
- Երկարաձգել տեւողութիւնը SAE նպաստի ծրագիրներու, որոնք ցոյց կու տան, որ կը նուազեցնեն անհաւասարութիւնները: Նկատի առնել մինչեւ չորս տարուան յաւելեալ ֆինանսաւորում:
- Պահանջել տրամաբանական օրինակ մը եւ փոփոխութեան տեսութեան շրջանակ մը՝ SAE-ի բոլոր նպաստի ծրագիրներուն համար:
- Մշակել աւելի լաւ միջոցներ՝ SAE նպաստի ծրագիրներու յառաջդիմութիւնը չափելու համար:

3. Նախագիծներու տեսակներ

- Սահմանել ընդունուած նախագիծներու տեսակները: Գտնել ազդեցութեան ոլորտները, որոնք ունին անհաւասարութիւնները նուազեցնելու լաւագոյն առիթը: Արժեւորողները կ'առաջարկեն նախագիծներու չորս տեսակներ.
 - » Կրթութիւն եւ վերապատրաստութիւն. Կրթութեան եւ վերապատրաստութեան տրամադրումը չի յանգեցնէր POS-ի զգալի աճի, յատկապէս կարճ ժամանակի ընթացքին: Շրջանային կեդրոնները եւ CBO-ները պէտք է ապացուցեն անմիջական կապը վերապատրաստումի, շահերու պաշտպանութեան, առաջնորդութեան կամ աշխատանքի զարգացման գործունեութեան եւ ծառայութիւններու հասանելիութեան աճին կամ անհաւասարութիւնները նուազեցնելու միջեւ (այսինքն՝ տրամաբանական օրինակ, փոփոխութեան տեսութիւն, տուեալներու հաւաքագրում՝ ներառեալ շարունակական եւ երկարաժամկետ հետեւումներ մասնակիցներու հետ, տուեալներու վերլուծութիւն եւ զեկուցում): Կրթական եւ վերապատրաստման այս միջոցառումները կարելոր աղբիւրներ են IDD ունեցող մարդոց, անոնց ընտանիքներուն, ինչպէս նաեւ CBO-ներուն համար: NCCC-MA խումբը կ'առաջարկէ, որ DDS-ը պէտք է շարունակէ ֆինանսաւորել այս նախագիծի տեսակը, բայց պէտք չէ ենթարկուի POS-ի խիստ չափորոշիչներուն՝ բարդութեան եւ ծախսի պատճառով, որ

առնչուած է ապացուցելու արդիւնքները եւ ազդեցութիւնները՝ ցեղային, ազգային եւ լեզուական հիմքերով, հիմնուելով միայն ծախսերու վրայ՝ նախապէս նշուած պատճառներով:

- » Ներգրաւուածութիւն եւ իրազեկում. Համայնքի ներգրաւուածութիւնն ու իրազեկումը կարելոր են՝ տեղեկացնելու մշակութային եւ լեզուական տարբեր ծագումներ ունեցող ընտանիքները եւ համայնքները DDS-ի աջակցութիւններուն եւ ծառայութիւններուն մասին: NCCC-MA խումբը կ'առաջարկէ շարունակել ֆինանսաւորել այս նախագիծի տեսակը: Կրթութեան եւ վերապատրաստումին պէս, այս նախագիծի տեսակը POS-ը գոհացնելու համար պահանջուած տուեալները կրնայ չբերել: Դարձեալ, նպաստառուները պէտք է կարենան ապացուցել անմիջական կապը գործունեութիւններուն (տեղեկատուական ներկայացումներ եւ ցուցահանդէսներ) միջեւ, որոնք յանգեցուցին ծառայութիւններու հասանելիութեան աճին կամ անհաւասարութիւններու նուազեցումին:
- » Համայնքային կապեր. NCCC-MA խումբը կ'աջակցի այս տեսակի նախագիծի շարունակական ֆինանսաւորումին: Առաջնահերթ ֆինանսաւորումը պէտք է տրուի այն ցեղային, ազգային եւ լեզուական խումբերուն (այսինքն՝ միալեզու, բայց ոչ անգլերէն, անգլերէնի սահմանափակ իմացութիւն, ինչպէս սահմանուած է ԱՄՆ-ի մարդահամարին կողմէ, ASL կամ համբերու այլ լեզու գործածողներ), որոնք ունին ծառայութիւններու հասանելիութեան անհաւասարութիւններու ամենամեծ տոկոսը: Մինչ ժողովրդագրական կերտուածքը կրնայ ցոյց տալ որոշ ցեղային կամ ազգային խումբի աւելի մեծ բնակչութիւն, բնակչութեան աւելի փոքր խումբեր կրնան անզուշաբար անտեսուիլ: Այս նախագիծի տեսակը պէտք է պահանջէ, որ շրջանային կեդրոնները համագործակցին CBO-ներու հետ:
- » Աշխատողներու կարողութիւններ եւ զարգացում. Եթէ DDS-ը շարունակէ ֆինանսաւորել այս տեսակի նախագիծը, պիտի պահանջուին նորարարական, համագործակցային եւ ռազմավարական մօտեցումներ: Յստակ ուղեցոյց պէտք է տրամադրուի, թէ ճիշդ ի՞նչ կը նշանակեն մշակութային իրաւասութիւնը եւ լեզուական իրաւասութիւնը՝ անհատներու (տարբեր ոլորտներու աշխատատեղեր, ներառեալ անմիջական աջակցութեան մասնագէտներ) եւ կազմակերպութիւններու համար (քաղաքականութիւն եւ գործունեութիւն): Շրջանային կեդրոններու եւ CBO-ներու միջեւ չկայ ընդհանուր ըմբռնում մը, 1) թէ ի՞նչ են մշակութային իրաւասութիւնը եւ լեզուական իրաւասութիւնը, 2) թէ ինչպէ՞ս այս գործունեութիւնները տարբեր ձեւերով սահմանուած եւ հասկցուած են, եւ 3) որ մշակութայինը եւ լեզուականը հոմանիշ չեն լեզուի հասանելիութեան հետ: Ներկայիս աշխատողներու թիւի ընդլայնումը երկարաժամկետ նպատակ մըն է՝ նկատի առնելով անմիջական աջակցութեան մասնագէտներու թիւի տագնապը, որոնք ձգած են ծառայութեան համակարգը, յատկապէս ՔՈՎԻՏ-19 համաճարակը սկսելէն ետք եւ այլ պատճառներով՝ ներառեալ աշխատավարձերը եւ աշխատանքային պայմանները: Պէտք է նկատի առնուի, թէ արդե՞՞ք այս կեդրոնացումի ոլորտը ամենէն նպատակայարմար ներդրումն է DDS-ի նպաստի հիմնադրամներուն համար:

4. Նպաստի չափեր

- Պահանջել, որ նախագիծերը զեկուցեն իրենց գործունեութիւններուն յառաջդիմութեան եւ արդիւնքներուն մասին: Նախագիծերը պէտք է տրամադրեն ե՛ւ քանակական, ե՛ւ որակական տուեալներ:
- Պահանջել, որ բոլոր անոնք, որոնք SAE նպաստներ կը ստանան, լսեն իրենց նախագիծի մասնակիցներուն:
 - » Վարել «ֆոքըս» խումբեր
 - » Գումարել լսումներու նիստեր